

Muzičke sposobnosti nastaju kao deo opšte simboličke funkcije. Muziku je, stoga, potrebno posmatrati kao deo opšte simboličke funkcije. Svaki način ispoljavanja simboličke funkcije i svaki od ovih sistema se međusobno prožimaju i utiču jedan na drugi. Detetove akcije, opažanja i osećanja izražavaju se njegovim rečima, melodijama, ili crtežu. Kako raste sposobnost korišćenja simboličkih medija u oblasti delanja i opažanja, tako se obogaćuju detetova osećanja. Priroda muzičkih iskustava je, zapravo, istovremeno i kognitivna i afektivna.

S obzirom na specifične veze izmedju razvoja muzičkih sposobnosti i razvoja svih ostalih kognitivnih sposobnosti kod dece, s jedne strane, kao i specifični afinitet dece sa Down-ovim sindromom da se izražavaju kroz muziku i ritam, s druge strane, ovaj projekat je posebno značajan radi utvrđivanja i uvođenja novih metoda rada radi optimalnog razvoja kognitivnih funkcija osoba sa posebnim potrebama.

Zbog toga se došlo na ideju da uradi pilot-studija razvoja i stimulacije muzičkih sposobnosti, koja je trajala dve godine i sprovedila se dva puta nedeljno sa desetero dece sa posebnim potrebama među kojima je bilo najviše dece sa Down-ovim sindromom starosne do deset godina starosti.

Plan aktivnosti je predvideo praćenje razvojnih stadijuma muzičke percepcije: percepciju visine zvuka, prepoznavanje ritma, prepoznavanje melodije. Naš metod je pratio stadijume usvajanja pesama: prvo usvajanje teksta, zatim ritma i osnovnog otkucaja pesme, a potom manjih ritmičko-melodijskih fraza, koje su zatim integrisane u šire muzičke jedinice.

Rezultati pokazuju da su sva deca usvojila osnovne muzičke sposobnosti. Sva deca su mogla da sviraju C-dur skalu i kratke kompozicije na klaviru. Takođe, sva deca su usvojila osnovne ritmičke obrasce, a većina njih i složenije ritmove.

Razvoj muzičkih sposobnosti je povećao frekvenciju korišćenja komunikativnih činova, i verbalnih i neverbalnih. Nadalje, kod većine dece je povećan obim pažnje, a kod starije dece i obim kratkoročne i dugoročne verbalne memorije.

Zbog dobrih rezultata dobijenih na osnovu pilot-studije dosli smo na ideju da ponudimo ovakav princip rada kroz projekat na nivou društva u partnerstvu sa osnovnom školom kako bi bila obuhvacena i deca u školi koji nisu bili u mogućnosti da nam se pridruže u popodnevrim i vikend danima. U školi je projekat prihvaćen sa vrlo pozitivnim stavom i željom da i sami učestvuju. Škola prati vrlo uredno decu u razvoju i posvećena je radu na razvoju njihovih znanja i veština. Psiholog škole, na osnovu prethodnih saznanja i praćenja dece, će uraditi polazno snimanje stanja i utvrditi najbolji način da se deci prilagodi novi način rada, prethodno utvrđen kroz pilot projekat.

Rad kroz radionicu će se odvijati u vidu produženog boravka dece u školi. Način rada bi se mogao opisati kao edukativni produženi boravak dece. S obzirom da se edukacija ne sprovodi po nastavnom planu i programu i da se radi lakšeg usvajanja materije deci dozvoljava zajednički, konsultativni i vrlo aktivan rad, a po potrebi i kratak predah, u opustenoj i aktivnoj atmosferi, uz privlačna i motivaciona sredstva, koja nisu uobičajena za nastavne aktivnosti u

okviru školskog programa, očekuje se da deca sa što manje odbijanja i psiho-socijalnih barijera usvoje što više materije i veština.

Aktuelna istraživanja i već postojeća znanja, i teorijska i praktična, o odnosu muzike i ostalih sposobnosti čoveka daju obilje podataka, od kojih ćemo izneti samo mali deo, a sa ciljem da ukažemo značaj i mogućnosti koje nam pruža rad na razvoju muzičkih sposobnosti dece. Muzika, kao proizvod čovekovih promišljanja, je veoma složena sposobnost, koju je teško definisati. Pojam muzičkih sposobnosti neki autori suviše ograničavaju, izjednačavajući ga sa muzičkim talentom. Stav Lundin-a je, međutim, da se muzičke sposobnosti razlikuju od muzičkog talenta. "U okviru sposobnosti on razlikuje potencijal i naučenu veštinu", tj. "biološki potencijal koji služi kao okvir u kome razvijamo muzičku akciju" i "stečene navike" (Radoš, str. 14). Mi smo ovu definiciju uzeli kao optimalno polazno načelo na kome smo zasnovali našu pilot-studiju. Biološki potencijal je pojam pod kojim autori podrazumevaju veći broj funkcija koje su neophodne da bi se ispoljila sposobnost koja se zove muzika, a to su: kratkoročna i dugoročna auditivna memorija, opažanje visine i jačine zvuka, opažanje i sposobnost reprodukcije ritma, opažanje melodije. Sve ove funkcije podržavaju određeni delovi centralnog nervnog sistema. U nastojanju da približimo metod rada koji smo koristili tokom sprovođenja naše pilot-studije, smatramo da je neophodno da iznesemo neuropsihološke osnove muzike.

Mnogobrojne studije govore o složenosti muzičke sposobnosti, ali dve skorašnje studije (vidi u Springer, Deutsch, 1998) profesionalnih muzičara, jedna koja obuhvata NMR aktivnost tokom pokretanja prstiju, i druga, usmerena na NMR procenu korpusa kalozuma, su pokazale promene u cerebralnoj reorganizaciji u odnosu na nemuzičare. NMR ispitivanje je pokazalo da je anteriorna polovina korpusa kalozuma bila signifikantno veća kod onih muzičara koji su počeli muzičko školovanje pre sedme godine života.

Činjenica je, dakle, da u toku slušanja ili izvođenja muzike veliki deo korteksa biva aktiviran. Ova činjenica dovodi do dalekosežnih implikacija u oblasti rehabilitacije i edukacije. To, zapravo, znači da ako stimulišemo razvoj muzike u celini i pojedinih njenih aspekata, mi stimulišemo i razvoj ostalih funkcija. Ova pretpostavka je bila fundament na kome smo zasnovali osnovne zadatke Programa za razvoj muzičkih sposobnosti kod dece sa posebnim potrebama, a to su:

- Sistematski razvoj svih aspekata muzičkih sposobnosti;
- Razvoj ostalih kognitivnih funkcija: jezika, kratkoročne i dugoročne verbalne memorije, kao i pažnje;
- Uspostavljanje i razvoj pozitivnih emocionalnih stanja.